

Релігійне життя в Україні:

анотований бібліографічний список

2023. – Вип. 10. – 23 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Білорусько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення / [І. Паршин та ін. ; відп. ред. І. Патер ; передм. І. Соляра ; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2021. – 453 с. : іл., табл. – (Цільова програма наук. дослідж. НАН України "Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики"). **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б370165** Охарактеризовано процес формування українсько-білоруського кордону крізь призму суспільно-політичних і військових процесів. Висвітлено проблеми формування етнічної ідентичності (самоідентифікації) населення українсько-білоруського пограниччя. Проаналізовано значення кордону в щоденних практиках мешканців прилеглих територій, вплив соціокультурних, суспільно-політичних чинників на українсько-білоруські відносини. Вказано на особливості трансформації сприйняття кордону після відновлення української та білоруської державності. Доведено важливе значення культурної спадщини пограниччя у процесі кристалізації національної ідентичності, сучасних міждержавних відносин.

2. Бойко І. У Спасо-Преображенському соборі Чернігова прибрали російську імперську символіку [Електронний ресурс] / Іван Бойко // Україна молода. – 2023. – 14 жовт. — Електрон. дані. Подано

повідомлення Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній" про вилучення священиками після зауваження науковців російської імперської символіки з найстарішого у Чернігові Спасо-Преображенського собору на території історичного Дитинця, а саме ікони останнього російського імператора Миколи II та його сім'ї. Зазначено, що Спасо-Преображенський собор є державною власністю, яку донедавна використовувала як діючий храм УПЦ МП. Нещодавно розпочала роботу комісія Міністерства культури та інформаційної політики України з приймання-передачі державного майна Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній". У повідомленні також наголошено, що згідно з висновками науковців, наявність у Спасо-Преображенському соборі в Чернігові, тобто в публічному просторі, ікони Ніколая II та його сім'ї є ніщо інше, як "пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація, виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу". Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/178835/>

3. В Ізюмі внаслідок російського обстрілу зруйнована пам'ятку архітектури 1792 року [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 3 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що в Ізюмі, що на Харківщині, унаслідок російського обстрілу зруйновано пам'ятку архітектури 1792 року. Будівля була збудована як житло купця, а в наш час використовувалася як будинок молитви Євангельських християн-баптистів. З приводу можливого відновлення пам'ятки архітектури «Укрінформ» звернувся за коментарем до церкви Євангельських християн-баптистів, у власності якої перебуває будівля. Старший пастор по Харківській області Дмитро Гончаров розповів, що церква збирається ухвалювати рішення про відбудову історичної будівлі уже після війни. "Ми хочемо зробити

експертизу, щоб з'ясувати, наскільки стіни здатні витримати перекриття і дах, а потім будемо рухатися у цьому питанні", – сказав він. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3769239-v-izumi-vnaslidok-rosijskogo-obstrilu-zrujnovana-pamatku-arhitekturi-1792-roku.html>

4. В Україні створили цифрову платформу, на якій публікуватимуть дані про знищені росіянами релігійні споруди [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що активісти зібрали матеріали щодо 16 релігійних об'єктів у Донецькій та Харківській областях. Інформація про вісім із них уже доступна на платформі "Храми під вогнем", про що повідомили автори ініціативи "УП. Життя". На сайті публікують фото та відео руйнувань та пошкоджень святинь різних конфесій, які вдалося зробити під час експедицій. Цим автори проєкту хочуть задокументувати знищення РФ українських святинь, привернути увагу до завданої шкоди духовній та культурно-історичній спадщині України, а також сприяти відновленню храмів у майбутньому. Проєкт розширюватиметься та поповнюватиметься опрацьованими матеріалами культових споруд і з інших регіонів України, які потерпають від війни. За повідомленням Інституту релігійної свободи, станом на початок 2023 р. щонайменше 494 релігійні споруди, духовні навчальні заклади та святині було знищено, пошкоджено або пограбовано російськими окупантами в Україні. Текст: https://risu.ua/v-ukrayini-stvorili-cifrovu-platformu-na-yakij-publikuvatimut-dani-pro-znishcheni-rosiyanami-religijni-sporudi_n142886

5. Головний рабин України порівняв терористичні атаки бойовиків ХАМАС та військ РФ [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. Вказано, що Головний рабин України Моше Реувен Азман оприлюднив світлини своїх онуків, які були змушені переховуватися від терористичних атак військ РФ в Україні на початку повномасштабної війни, а тепер ховаються від атак бойовиків ХАМАСу в Ізраїлі. Про це він написав у соцмережі X (колишній Твіттер). Як

зазначив Азман, на першому фото його онуки ховаються від ракет російських терористів на Київщині у перші дні повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Пізніше їх разом з тисячами інших людей евакуювали до Ізраїлю та Європи. На другому фото зображені ті самі діти, але тепер вони ховаються від ракет терористів з ХАМАС. "Два різні куточки світу, але такий спільний біль та боротьба... У мене розривається серце, коли я бачу ці обличчя, але я вірю, що світло правди та віри прийде до нас через ці випробування", – написав Азман. "Молю Всевишнього, щоб він спрямував свій гнів та лютість на кожного, хто причетний до терору проти мирного населення!" – йдеться у дописі. Текст:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3772741-golovnij-rabin-ukraini-porivnav-teroristicni-ataki-bojovikiv-hamas-ta-vijsk-rf.html>

6. Голосування в ВР за заборону УПЦ МП чітко покаже, хто з нардепів заграє з ФСБ, - експерт [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. За словами політолога Олексія Голобуцького, Верховна Рада України (ВР України) зобов'язана підтримати заборону УПЦ МП, а саме голосування покаже, хто з народних депутатів досі орієнтується на РФ та заграє з ФСБ. "Коли рік тому СБУ почала проводити безпекові заходи у храмах УПЦ МП - це був прорив, бо держава не займалась цим питанням більше 30 років. Результати розслідувань справді приголомшують. 68 кримінальних проваджень, у тому числі проти 16 архиєреїв. Оголошено 26 підозр, винесено 19 обвинувальних вироків. Представники УПЦ МП не лише агітували за "русский мир", але й збирали інформацію для ворога, були корегувальниками і навідниками вогню, вибудовували схеми для ухилянтів і навіть торгували зброєю", - акцентував експерт. О. Голобуцький зауважив, що соціологічні опитування демонструють: суспільство сприйняло докази СБУ і виступає за заборону УПЦ МП. Текст: https://risu.ua/golosuvannya-v-vr-za-zaboronu-upc-mp-chitko-pokazhe-hto-z-nardepiv-zagraye-z-fsb---ekspert_n142897

7. Держзрада, продаж зброї, дитяча порнографія: за час повномасштабної війни СБУ викрила 68 священнослужителів УПЦ МП. Серед них — 14 митрополитів [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. *За матеріалами Служби безпеки України (СБУ), від початку повномасштабної війни розпочато 68 кримінальних проваджень щодо представників УПЦ МП, із яких 14 — митрополити церкви. Зазначено, що серед викритих злочинів — 20 фактів держзради, колабораціонізму та пособництва країні-агресору. Правоохоронці також розслідують 18 проваджень щодо публічної агітації до релігійної ненависті, продажу вогнепальної зброї та поширення дитячої порнографії. За результатами оперативних і слідчих дій, 26 фігурантам-представникам УПЦ МП повідомлено про підозру, а 19 зловмисників уже отримали судові вироки. Двох засуджених кліриків-колаборантів обміняли на українських воїнів, які перебували в російському полоні. Зокрема, йдеться про настоятеля Свято-Тихвинського храму Сєверодонецької єпархії УПЦ МП, який у квітні 2022 р. здавав російським окупантам учасників руху опору на території громади. За його «наводкою» загарбники викрадали потерпілих та ув'язнювали їх у застінках російських катівень. Також співробітники СБУ затримали клірика Горлівської єпархії УПЦ МП на Донеччині, який після захоплення армією РФ м. Лиман організував збори мешканців громади для «обрання» керівництва місцевої окупаційної адміністрації. Він отримав сім років позбавлення волі, а потім також потрапив під обмін. Текст: <https://detector.media/infospace/article/217694/2023-10-04-derzhzrada-prodazh-zbroi-dytyacha-pornografiya-za-chas-povnomasshtabnoi-viyny-sbu-vykryla-68-svyashchennosluzhyteliv-upts-mp-sered-nykh-14-mytropolytiv/>*

8. Жоден ворожий поплічник у рясі не сховається від правосуддя [Електронний ресурс] // Голос України. – 2023. – 13 жовт. [№ 206]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у Верховній Раді України (ВР України) зареєстровано законопроект № 10126 «Про внесення зміни до статті 16 Закону України «Про свободу совісті та релігійних організацій».*

Документ розроблено з метою доповнення переліку правових підстав для припинення за рішенням суду діяльності релігійних організацій, уповноважені особи яких засуджені за вчинення злочину проти основ національної безпеки України або за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 161, 258—258-6, 436—428, 442, 447 Кримінального кодексу України (КК України). Зазначено, що після повномасштабного вторгнення РФ, вбивства тисяч і тисяч українців російськими окупантами, нищення інфраструктури, геноциду й екоциду назріла необхідність створення юридичних підстав для заборони в Україні через суд діяльності московської РПЦ і УПЦ, яка перебуває у неї в підпорядкуванні. Зокрема, за порушення рівноправності громадян залежно від їхньої расової, національної належності та релігійних переконань, пропаганду війни й участь у ній на боці агресора, участь у терористичних актах, порушення законів та звичаїв війни, геноцид, найманство. З ініціативою внесення змін до вже наявного закону виступила й Служба безпеки України (СБУ) — голова СБУ Василь Малюк надіслав пропозиції голові Комітету ВР України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микиті Потураєву. У листі до парламентаріїв наголошено, що діяльність РПЦ на території України спрямована на підтримку агресії РФ, реалізацію геноцидної політики та депортації українців. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374329>

9. За заборону УПЦ МП у парламенті вже назбирали 250 голосів [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. — 2023. — 6 жовт. — Електрон. дані. Зазначено, що у Верховній Раді України (ВР України), народні депутати після того, як було зібрано мінімально необхідні 226 голосів, зрушили з місця питання заборони московської церкви, оскільки тепер настав момент істини і вони не хочуть опинитися у списку тих, хто підтримує російську церкву в Україні, яка діє під вивіскою УПЦ МП. Парламентарі вимагають невідкладно винести на розгляд законопроекти, які допоможуть заборонити діяльність УПЦ МП. Наразі зібрано 250 голосів

за заборону УПЦ МП. Текст: https://risu.ua/za-zaboronu-upc-mp-u-parlamenti-vzhe-nazbirali-250-golosiv_n142937

10. Здоровило Т. Банкова вела "дивні" переговори з Фанаром про спілку ПЦУ та УПЦ – Геращенко [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 1 жовт. — Електрон. дані. *Наведено допис у своєму блозі народної депутатки від фракції "Європейська солідарність" Ірини Геращенко, яка повідомила, що нібито Офіс Президента України (ОПУ) вів переговори з представниками Фанара для отримання нового Томосу для спілки Православної церкви України (ПЦУ) і Української православної церкви (УПЦ). Ірина Геращенко стверджує, що у 2019 р. нова влада заблокувала процес переходу парафій у ПЦУ та висловила думку, що влада й досі "розглядала РПЦ як свою електоральну нішу", а тому і не хоче остаточно сваритися з цією церквою.*

Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/178550/>

11. Здоровило Т. Митрополит Епіфаній відвідав у Хмельницькому підрозділ ССО [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 15 жовт. — Електрон. дані. *Йдеться про відвідання 14 жовтня 2023 р. Предстоятелем Православної церкви України (ПЦУ) Епіфанієм разом із митрополитом Львівським і Сокальським Димитрієм та єпископом Хмельницьким і Кам'янець-Подільським Павлом одного з підрозділів Сил спеціальних операцій (ССО) Збройних сил України (ЗСУ) у Хмельницькому. Біля меморіалу на честь полеглих воїнів ССО відбулася заупокійна молитва та покладання квітів, окрім того, Митрополит Епіфаній відвідав місцевий храм, будівництво якого триває, та помолився біля нього з українськими воїнами.*

Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/188/178854/>

12. Комісія ВРЦіРО розробляє пропозиції щодо капеланства у сфері охорони здоров'я [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. *Зазначено, що представники конфесій розглянули основні положення проєкту Закону України «Про капеланство у*

сфері охорони здоров'я» та обговорили загальні вимоги до капеланського служіння в медичних закладах. Зауважено, що в умовах повномасштабної війни в Україні надзвичайно важливо запровадити цілісний підхід до надання медичної допомоги, який враховує як фізичні, так і психосоціальні аспекти кожного пацієнта. Цій темі було присвячено засідання Комісії з питань соціального служіння Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), яке відбулося 15.09.2023 р. у Києві. Зауважено, що серед кваліфікаційних вимог капелана у сфері охорони здоров'я – це бути священнослужителем зареєстрованої релігійної організації та мати рекомендацію від керівника Церкви чи релігійної організації, де особа рекомендується до капеланського служіння в певний медичний заклад. Комісія ВРЦіРО затвердила Позицію щодо подальшої роботи у сфері мобілізації церков і релігійних організацій у протидії стигми та дискримінації до людей, які постраждали від російської агресії, залишаються без домівок та мають ВІЛ-статус. Текст:

https://risu.ua/komisiya-vrciro-rozroblyaye-propoziciyi-shchodo-kapelanstva-u-sferi-ohoroni-zdorovya_n142537

13. Львівські реставратори відновили хоругву XVIII століття
[Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Рівненського центру цифрової історії, в КЗ “Культурно-археологічний центр “Пересопниця” Рівненської обласної ради відбулася презентація відреставрованої унікальної хоругви. Захід відбувся за ініціативи директора центру Івана Солодухи. Особливістю події стала презентація 3D-моделі хоругви, зроблена 3D-художником Дмитром Крахмалюком, який детально розповів про процес зйомки та показав відео цифрової реставрації. Тетяна Самсонюк та Дмитро Маслов, засновники Центру цифрової історії, поділилися важливістю створення та використання цифрових копій музейних предметів для їх збереження та популяризації. Отець Валентин Гордіюк, настоятель храму в Караєвичах,

звідки походить ця хоругва, пояснив, що як у минулому, так і в сучасних часах хоругви були важливою частиною як військового об'єкта, так і храму. Вони мали велике релігійне значення і допомагали неграмотним людям розуміти віру через образотворче мистецтво. Ця хоругва є особливою за своїми розмірами, оскільки вона досить велика і непритаманна для Святоуспенського Богородичного храму в Караєвичах. Текст: https://risu.ua/lvivski-restavraci-vidnovili-horugvu-xviii-stolittya_n142561

14. Міноборони затвердило емблеми для військових капеланів [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Міністерство оборони України (МО України) затвердило емблеми на комір Служби військового капеланства Збройних сил України (ЗСУ). Як зауважили в МО України, ця ініціатива виникла у зв'язку з організацією конфесійного представництва військових капеланів та задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців. Емблема для капеланів християнського віросповідання представлена однораменим хрестом із розбіжними променями, нижній із яких видовжений, а верхній завершується тупим кутом. Хрест має рельєфний пружок. Для мусульманських священнослужителів розроблено емблему у вигляді рельєфного півмісяця, тоді як комір капеланів юдейського віросповідання прикрашатиме рельєфне зображення зірки Давида. Текст: https://risu.ua/minoboroni-zatverdilo-emblemi-dlya-vijskovih-kapelaniv_n142494

15. «Молитва воюючого народу»: представники різних Церков обговорили роль молитви у час війни [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 5 жовтня у межах Екуменічного соціального тижня у Львові відбулась дискусія про роль молитви для народу, країна якого перебуває у стані війни. Учасники шукали відповіді на питання, чим є молитва, якою є її дія і, зрештою, як молитися під час війни та чому молитися саме так. Під час цього форуму відбудуться круглі столи, міжнародні панельні дискусії,

семінари, виставки та майстер-класи, поділені за тематичними блоками: релігійно-єкуменічний та етичний, історико-політичний, екологія, міграція, культурно-освітній та інформаційний. Текст: https://risu.ua/molitva-voyuyuchogo-narodu-predstavniki-riznih-cerkov-obgovorili-rol-molitvi-u-chas-vijni_n142933

16. На Полтавщині дві громади перейшли з УПЦ МП до ПЦУ [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Митрополит Київський і всієї України Православної церкви України (ПЦУ) Епіфаній 12 вересня зустрівся з головою парафіяльної ради Свято-Успенської громади с. Піщане Кременчуцького району Геннадієм Тертичним. Громада була прийнята як ставропігійна, що підпорядковується напряду предстоятелю ПЦУ. Також повідомлено, що у селищі Чорнухи Лубенського району Свято-Покровська релігійна громада перейшла до ПЦУ. Це рішення ухвалили під час зборів вірян 16 вересня. Текст: https://risu.ua/na-poltavshchini-dvi-gromadi-perejshli-z-upc-mp-do-pcu_n142492

17. На Тернопільщині готуються до міжнародної наукової конференції, присвяченій 250-літтю коронації Почаївської ікони [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у курії Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ 19 вересня відбулося засідання оргкомітету з підготовки до міжнародної наукової конференції «Почаївський феномен: василіянський монастир Успіння Пресвятої Богородиці в історії та культурі України». Конференція триватиме з 28 по 30 вересня в Марійському духовному центрі «Зарваниця». Її мета — розвінчати міфи та відкрити людям очі на український Почаїв. Участь у конференції візьмуть, зокрема, науковці, священнослужителі, монахи, митці з різних куточків України та з-за кордону. У межах заходу заплановано: створення каталогу почаївських видань у колекціях Тернопільської області; огляд унікальної виставки почаївських старожитностей з музеїв, архівів, бібліотек і приватних

колекцій Дрогобича, Львова, Острога, Рівного, Тернополя, а також парохій Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ тощо. Текст: https://risu.ua/na-ternopilshchini-gotuyutsya-do-mizhnarodnoyi-naukovoyi-konferenciyi-prisvyachenij-250-littyu-koronaciji-pochayivskoyi-ikoni_n142548

18. Набитович І. Сага мистецької родини: Александер Фредро, Софія Шептицька, митрополит Андрей Шептицький / Ігор Набитович ; [наук. ред. І. Монолатій] ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Центр європ. гуманітар. дослідж., Центр дослідж. історії та культури східноєвроп. єврейства. – Київ : Дух і літера, 2023. – 791 с., [16] арк. іл., портр. – (Серія : Постаті культури). *Шифр зберігання в Бібліотеці: А826714* У книжці подано життєопис трьох знайомих постатей польської та української культур: драматурга Александра Фредра, «батька польської комедії», його доньки, малярки й письменниці Софії Шептицької та її сина – митрополита Української греко-католицької церкви (УГКЦ) Андрея Шептицького – великого мецената української культури й науки. Відтак кожному з них присвячена окрема книга життя – книга творчості й праці на тлі їхніх епох. Доля цього мистецького роду – це й історія Галичини кінця XVIII – першої половини XX ст. та народження тут двох модерних націй – українців та поляків.

19. ПАГС підтримав рішення про знесення самочинного будівництва в історичному центрі Києва [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що Північний апеляційний господарський суд залишив в силі рішення Господарського суду міста Києва в частині зобов'язання релігійної громади Української православної церкви Десятинний Храм Різдва Пресвятої Богородиці у Шевченківському районі столиці звільнити самовільно зайняту земельну ділянку шляхом знесення самочинно збудованого об'єкта нерухомого майна. Мова йде про нежитлову будівлю - каплицю, загальною площею 133,2 кв. м (площа по зовнішніх стінах 158 кв. м) за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 2, яка знаходиться на

території Національного музею історії України в історичному ареалі Києва. Також суд зобов'язав за рахунок коштів релігійної громади привести земельну ділянку у попередній стан. Земельна ділянка музею віднесена до особливого цінних земель – вона входить до меж пам'ятки археології національного значення «Місто Володимира – дитинець стародавнього Києва з фундаментами Десятинної церкви, V - IX ст., IX - XIII ст.». Крім того, ділянка розташована в межах буферної зони об'єкта культурної спадщини, занесеної до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/pags-pidtrimav-rishennya-pro-znesennya-samochinnogo-budivnictva-v-istorichnomu-centri-kieva.html>

20. Палінчак М. М. Державно-церковні відносини у Республіці Польща в умовах політичних трансформацій [Електронний ресурс] / М. М. Палінчак, О. Б. Андрійв // Регіон. студії. – 2023. – № 34. – С.96-100. Розглянуто особливості державно-церковних відносин у Польській Республіці в умовах політичних трансформацій. Висвітлено роль та місце католицької церкви в суспільно-політичному житті країни. Охарактеризовано міжнародні документи про свободу совісті і віросповідання. З'ясовано, що стан розкриття проблемних питань взаємодії держави і церкви на теренах Республіки Польща є недостатнім, тому вони є актуальними для цього дослідження. Текст : <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/34/16.pdf>

21. Переяславець Б. Стефанчук не нарахував у Раді голосів для заборони московського попівства [Електронний ресурс] / Богдан Переяславець // Україна молода. – 2023. – 23 верес. – Електрон. дані. Наведено коментар Голови Верховної Ради України (ВР України) Руслана Стефанчука в інтерв'ю "Радіо Свобода" щодо проблеми заборони УПЦ МП. Він висловив сумніви, що в сесійній залі парламенту знайдуться необхідні 226 голосів для заборони діяльності цієї церкви у разі винесення відповідних законопроектів на голосування, та зазначив, що наразі "йде внутрішня

дискусія, яка проходить не тільки всередині "Слуги народу", а в тому числі в межах інших партій, які позиціонують себе як дуже патріотичні". Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/178378/>

22. Перкун В. П. Культурно-історичний вимір сфрагістики: печатки Православної Церкви на Правобережній Україні XVII - XX ст. / Віталій Павлович Перкун. – Вінниця : Твори, 2023. – 342 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А827113** Розглянуто печатку, церковну зокрема, не тільки і не стільки як історичне джерело, скільки як феномен культури, важливий семіотичний код, який за використання різних методологічних підходів та перспектив дає можливість відкрити ширші історичні горизонти в їх синхронному та діахронному зрізі.

23. Понад 80% громадян України хочуть заборонити УПЦ МП – Княжицький [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 14 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що понад 80 % громадян України хочуть заборонити УПЦ МП, тож треба переконати політиків, що вони зобов'язані це зробити. Таку думку в коментарі кореспонденту «Укрінформу» в Івано-Франківську висловив народний депутат України, голова підкомітету з питань культурної політики Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микола Княжицький, відповідаючи на запитання, чому досі парламент не проголосував за заборону російської церкви. «Я абсолютно переконаний, що ми маємо заборонити діяльність російської церкви (УПЦ МП - ред.) в Україні. Понад 80 % громадян України хочуть заборонити російську церкву, і треба зробити все для того, щоб це було проголосовано (у Верховній Раді - ред.). Є дуже багато політиків, які насправді не усвідомлюють, яку загрозу для національної безпеки несе російська церква. Треба щоб ці люди, які не хочуть голосувати, переконались, що вони зобов'язані це зробити і виконати волю народу», - зазначив Княжицький. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

[society/3773985-ponad-80-gromadan-ukraini-hocut-zaboroniti-upc-mp-knazickij.html](https://risu.ua/society/3773985-ponad-80-gromadan-ukraini-hocut-zaboroniti-upc-mp-knazickij.html)

24. Посол України у Ватикані обговорив з Вселенським Патріархом п'ять важливих питань [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 3 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що посол України у Ватикані Андрій Юраш зустрівся із Вселенським Патріархом Варфоломієм та обговорив з ним низку важливих питань. "Наше вчорашнє спілкування з Патріархом Варфоломієм було коротким. Але навіть за обмежений проміжок часу ми змогли обговорити принаймні п'ять важливих питань: останні екуменічні ініціативи, діяльність Українського посольства, останній візит Митрополита Еммануїла до Києва, базові потреби української православної громади в Римі, співпраця з Італійською митрополією Константинопольського Патріархату", - зауважив А. Юраш.* Текст: https://risu.ua/posol-ukrayini-u-vatikani-obgovoriv-z-vselenskim-patriarhom-pyat-vazhlivih-pitan_n142852

25. Православ'я в Україні : зб. ст. / Укр. Православ. Церква, Київ. православ. богослов. акад., Ін-т церков. історії, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, М-во культури України, Нац. заповідник "Софія Київська" ; [редкол. : Митрополит Київський і всієї України Епіфаній (співголова) та ін.]. – Київ ; Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2022. – 546 с. : іл. – (До 300-річчя з Дня народження преподобного Паїсія Величковського та Григорія Савича Сковороди). **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ70161** *Зі змісту: Соборність Православної Церкви України – історична ретроспектива та сучасний стан / Митрополит Д. Рудюк. – С. 17-; Orthodoxy in Ukraine in an ecumenical perspective = Православ'я в Україні з екуменічного погляду / P. Vassiliadis. – С. 24-47. – англ.; Важливість досвіду грецького неоправослав'я та його передвісників для Православної Церкви України / Протоієрей А. Шиманович. – С. 275-288; Приналежність саркофагів з Десятинної церкви, що*

зберігаються в Софії Київській / Н. Нікітенко. – С. 346-362; Двоглавий орел у ліпнині Дзвіниці та на Царських вратах Софії Київської: семантика, духовний сенс та історичний контекст / Н. Нікітенко. – С. 363-379; Реконструкція втраченого стінопису домової церкви Будинку митрополитів Софійського монастиря / І. Марголіна, М. Панченко. – С. 414-425; Незвичайні місця виявлення православних ікон на території Чернігівської губернії / О. Кужельна. – С. 426-438; До історії церкви з с. Зарубинці в Музеї народної архітектури та побуту України (з нагоди 280-ліття заснування) / І. Яворська. – С. 439; Витоки російської православної церкви: шлях злодійства і облуди / В. Крисаченко. – С. 495-508; Реваншистська неоімперська політика Російської Федерації щодо України та її вплив на релігійні громади / О. Висовень, Ю. Фігурний. – С. 509-518; Діяльність Української церкви під час повномасштабного вторгнення Російської Федерації до України / Л. Трофіменко. – С. 519-532; Інститут капеланства у сучасності та його проблематика / Р. Левочко. – С. 533-541.

26. Саган О. Н. Державно-церковні відносини в Україні на сучасному етапі: актуальні проблеми, можливі сценарії розвитку [Електронний ресурс] / О. Н. Саган // Вісн. НАН України. – 2023. – № 8. – С. 84-90. Подано стенограму доповіді на засіданні Президії Національної академії наук України (НАН України) 23 червня 2023 р. завідувача відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України Олександра Назаровича Сагана, у якій розглянуто нинішній стан державно-церковних відносин в Україні. Акцентовано увагу на тому, що державно-церковні відносини в Україні переживають сьогодні етап суттєвого переосмислення місця і ролі релігійного чинника як у системі національної безпеки, так і в процесах розбудови демократичного суспільства. Вказано, що в умовах війни актуалізується цілий комплекс проблем, які мають стати об'єктом наукового осмислення.

Текст : [https://visnyk-](https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3902/3879)

[nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3902/3879](https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/3902/3879)

27. Самохвалова Л. ПЦУ: сучасна церква, в якій є і демократія, і людяні відносини [Електронний ресурс] / Лана Самохвалова // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що п'ять років тому Вселенський патріархат ухвалив рішення: Україна перестала бути територією канонічного впливу МП. Це стало однією з трьох головних подій процесу набуття автокефалії; дві інших - Об'єднавчий собор та власне вручення Томосу. Розглянуто, якою стала перша п'ятирічка для Православної церкви України (ПЦУ), про яку український народ мріяв останні 100 років. Зауважено, що річниця дати збіглася з оприлюдненням новини, що український парламент практично готовий (зібрано голоси) до прийняття закону про заборону УПЦ МП в Україні.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3772293-pcu-sucasna-cerkva-v-akij-e-i-demokratia-i-ludani-vidnosini.html>

28. СБУ повідомила ще одну підозру керівнику Черкаської єпархії УПЦ МП [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що Служба безпеки України (СБУ) повідомила про нову підозру митрополиту Черкаської єпархії УПЦ (МП), який під час домашнього арешту розпалював релігійну ворожнечу. Нагадано, що на початку цього року митрополиту було повідомлено про підозру за фактами заперечення збройної агресії РФ та поширення закликів до міжконфесійної ворожнечі. Тоді суд обрав для нього запобіжний захід у вигляді домашнього арешту і розпочав розгляд матеріалів провадження по суті. Однак це не зупинило митрополита, вдома він почав записувати провокативні відео, в яких повторював кремлівські наративи про релігійні громади в Україні. Встановлено, що у своїх «зверненнях» фігурант зневажливо висловлювався про вірян і священнослужителів інших конфесій.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3770604-sbu-povidomila-se-odnu-pidozru-kerivniku-cerkaskoi-eparhii-upc-mp.html>

29. СБУ проводить безпекові заходи на території Корецького монастиря УПЦ МП [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 7 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням речниці Служби безпеки України (СБУ) Рівненщини Анни Свінціцької-Савчук, працівники СБУ проводять безпекові заходи на території Корецького Свято-Троїцького жіночого монастиря. Такі заходи проводяться для: недопущення використання релігійних громад як осередку «руського міра»; перевірки даних про використання приміщень монастирів для переховування диверсійно-розвідувальних груп, іноземних громадян, зберігання зброї тощо. За безпосередньої участі представників церкви правоохоронці: проводять огляд вказаних території та приміщень з метою виявлення заборонених до обігу предметів; здійснюють перевірку осіб на предмет їхньої причетності до протиправної діяльності на шкоду державному суверенітету України. Всі дії відбуваються в межах чинного законодавства. Наголошено, що у своїй діяльності СБУ дотримується принципу неупередженості до діяльності будь-якої релігійної конфесії та поважає право кожного громадянина на свободу світогляду і віросповідання, як це визначено Конституцією України.* Текст: https://risu.ua/sbu-provodit-bezpekovi-zahodi-na-teritoriyi-koreckogo-monastirya-upc-mp_n142945

30. Скосар І. Володимир Коськін: «Я не вірю в Бога, я вірю Богу!» [Електронний ресурс] / Ірина Скосар // Дзеркало тижня. – 2023. – 14 жовт. — Електрон. дані. *Наведено історію життя священника Володимира Коськіна з Маріуполя після 24 лютого 2022 р. Зазначено, що він урятував від голодної смерті 200 людей у Маріуполі, доставив сотні тонн гуманітарного вантажу для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та лікарень Дніпра, написав десятки бізнес-стратегій для українських брендів, розробляє дизайн-макети інтер'єрів, працює у видавництві — ТОВ «Часопис «Дух і літера» при Києво-Могилянській академії, іноді таксує й править служби в храмі катедрального містечка «Хутір Ясний» біля селища Лісники*

Обухівського району Київської області. Текст: <https://zn.ua/ukr/war/volodimir-koskin-ja-ne-virju-v-boha-ja-virju-bohu.html>

31. Сорока Ю. М. Правічна дорога до Храму : сторінки з історії релігійного життя в Україні та церкви у волинському селі Романів / Юрій Сорока, Михайло Сорока, Денис Клюковський. – Київ ; Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2023. – 119 с., [8] арк. фот. : іл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: Б370162* У книзі представлено різні періоди з історії поширення й утвердження в Україні християнства - з прадавніх часів до сьогодення. Автори, зокрема, привернули увагу до найбільш значимих сторінок цієї історії та її гострих епізодів, до постатей видатних діячів українського православ'я. У цей контекст вплетено розповідь про храми різних часів у волинському Романові – рідному для авторів книги селі.

32. Стефанчук заявив, що наразі Рада не зможе заборонити УПЦ МП [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2023. – 23 верес. – Електрон. дані. В інтерв'ю «Радіо Свобода» Голова Верховної Ради України (ВР України) Руслан Стефанчук висловив сумнів, що у парламенті нині знайдеться достатня кількість голосів для заборони діяльності УПЦ МП в Україні, якщо такі законопроекти будуть внесені. «Парламент — це механізм, який ухвалює рішення колективно. І мені здається, що поки немає 226 голосів навколо такого важливого законодавчого акта. Вносити його в залу, провалювати для того, щоби просто потішити російську федерацію, просто безглуздо і юридично, і політично безвідповідально», — заявив Р. Стефанчук. Текст : <https://wz.lviv.ua/news/498072-stefanchuk-zaiavyv-shcho-narazi-rada-ne-zmozhe-zaboronyty-upts-mp>

33. Стоцький Я. В. Діяльність пізньопротестантських Церков у Західній Україні (1920-х – 1991 рр.): політологічний аналіз конфесійних трансформацій. – Тернопіль : Паляниця В. А., 2023. – 272 с. : табл. *Шифр зберігання в Бібліотеці: А825204* Здійснено детальний політологічний, релігієзнавчий та історіософський аналіз конфесійних трансформацій

zareestrovanih, nezareestrovanih i nелегальних громад i груп баптистських, п'ятидесятницьких i адвентистських Церков як у дорадянські, так i в радянські роки, в основному, в Галицькому регіоні України.

34. У Гарнізонному храмі в Києві відбулася передача книг Нового Завіту підрозділам ЗСУ [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 7 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Києві в Гарнізонному храмі Павославної Церкви України (ПЦУ) відбулася передача тисячі примірників Нового Завіту підрозділам Збройних сил України, які боронять північні кордони. Про це командування Об'єднаних сил ЗСУ повідомило у Фейсбуці. Передача книг пройшла після урочистого святкового молебну за українське військо, державу та народ, звершеного архиєреєм ПЦУ, головою Синодального управління військового духовенства митрополитом Іоаном (Яременком). Участь у заході взяв командувач Об'єднаних сил Збройних сил України (ЗСУ) генерал-лейтенант Сергій Наєв. Текст: https://risu.ua/u-garnizonnomu-hrami-v-kiyevi-vidbulasya-peredacha-knig-novogo-zavitu-pidrozdilam-zsu_n142954

35. У Києво-Печерській лаврі покажуть унікальні дари козацьких ктиторів XVII – XVIII століть [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» поглиблює свою просвітницьку місію, відкриваючи маловідомі широкому загалу українців сторінки історії. Зважаєно, що 12 жовтня тут покажуть не просто експонати з коштовних металів i тканин, ікони та старовинні фоліанти. Презентують дари ктиторів козацьких, які опікувались розвитком української духовності та культури протягом XVII – XVIII ст. Експозицію готують разом два великі Національні заповідники — «Києво-Печерська лавра» та «Хортиця» із Запоріжжя. Експозицію поділили за хронологічно-тематичним принципом. Візуальний ряд доповнять графічні зображення лаврських храмів, збудованих

коштом козацьких ктиторів, та інформація про втрачені козацькі реліквії, пов'язані з Києво-Печерською лаврою. Історики наголошують на постійному зв'язку козащини та духовних шкіл. У цьому контексті велика роль київської духовної еліти у формуванні принципів незалежної державної політики Богдана Хмельницького. Текст: https://risu.ua/u-kiyevo-pecherskij-lavri-pokazhut-unikalni-dari-kozackih-ktitoriv-xvixxviii-stolit_n142894

36. У Луцьку розпочався новий етап досліджень підземелля римо-католицького собору [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 9 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням керівника Волинської археологічної експедиції, наукового співробітника Охоронної археологічної служби Віктора Баяка, Волинська археологічна експедиція розпочала наступний етап досліджень підземель кафедрального собору Святої Трійці. Як зазначив В. Баяк, цей об'єкт був величною спорудою у пізньосередньовічному Луцьку та мав титул «Матері костелів». Нині археологи працюють над розчищенням підземних кімнат. Роботи здійснює Охоронна археологічна служба України Інституту археології НАН України у співпраці з Адміністрацією Державного історико-культурного заповідника у місті Луцьк, Волинським національним університетом імені Лесі Українки та Спілкою археологів України за клопотанням Луцької дієцезії Римо-Католицької Церкви та кафедральної парафії Святих Апостолів Петра і Павла згідно з наявними кваліфікаційними та дозвільними документами. Текст: https://risu.ua/u-lucku-rozpochavsya-novij-etap-doslidzhen-pidzemellya-rimo-katolickogo-soboru_n142981

37. У Львові відбувається зустріч Комісії УГКЦ із міжконфесійних і міжрелігійних відносин [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 10 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 10 жовтня очільники єпархіальних Комісій із міжконфесійних і міжрелігійних відносин з'їхалися до м. Львів, де розпочалася їхня дводенна зустріч. Під час зустрічі заплановано спільні обговорення та дискусії на

тему взаємовідносин Української Греко-католицької церкви (УГКЦ) із іншими конфесіями та релігіями в Україні. У коментарі для Департаменту інформації УГКЦ о. Ігор Шабан, голова Комісії УГКЦ із міжконфесійних і міжрелігійних відносин, зазначив, що під час дискусії наголошувалось, що війна в Україні, спричинена російською агресією, ставить ініціативи щодо християнської єдності на новий рівень. «Це також змушує нас задуматися, — каже священник, — над тим, чи можливе повернення до попереднього звичного стану міжцерковних відносин після закінчення війни і, відповідно, змушує нас шукати нових форм творення екуменічних стосунків. Текст: https://risu.ua/u-lvovi-vidbuvayetsya-zustrich-komisiyi-ugkc-iz-mizhkonfesijnih-i-mizhreligijnih-vidnosin_n143024

38. Укладено Меморандуми про співпрацю між Мальтійським Орденом та Львівською і Франківською архієпархіями УГКЦ [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Львівської Архієпархії Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ), посол Суверенного Мальтійського Ордену в Україні Антоніо Газзанті Пульєзе ді Котроне 11 вересня 2023 р. підписав Меморандуми про співпрацю між Посольством і Львівською та Івано-Франківською Архієпархіями УГКЦ. Підписання відбулося в Римі. З боку Львівської Архієпархії УГКЦ Меморандум підписав владика Ігор Возняк, архієпископ і митрополит Львівський УГКЦ, з боку Івано-Франківської УГКЦ – владика Володимир Війтишин, архієпископ і митрополит Івано-Франківський УГКЦ. Як йдеться у повідомленні, підписані Меморандуми визначають пріоритетні напрямки діяльності та співробітництва між Посольством Мальтійського Ордену в Україні і Львівською та Івано-Франківською архієпархіями УГКЦ у гуманітарній і соціальній сферах. Текст: https://risu.ua/ukladeno-memorandumi-pro-spivpracyu-mizh-maltijskim-ordenom-ta-lvivskoyu-i-frankivskoyu-arhiyeparhiyami-ugkc_n142558

39. Хасиди в Умані провели обряд Ташліх – викидання гріхів у воду [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про святкування Рош га-Шана в Умані, під час якого хасиди-паломники зібралися біля водойм для проведення обряду Ташліх. "Ташліх - це символічний обряд витрушування гріхів із кишень. Ташліх - це завжди на Рош га-Шана. Ташліх полягає в тому, що паломники йдуть до водоймища, в якому водяться риби, і, стоячи на березі, виголошують молитви. Однак, якщо поблизу немає річки, то хасиди йдуть до будь-якого водоймища або криниці", — пояснила виконавчий директор БФ "Історико-культурний центр міста Умані" Ірина Рибницька. Під час обряду хасиди моляться, просять у Всевишнього прощення і щоб він більше ніколи не згадував їхні гріхи.* Текст: https://risu.ua/v-umani-svyatkuvannya-rosh-ga-shana-obijsghlosya-bez-nadzvichajnih-situacij_n142489

40. Черкасець О. Заборона УПЦ МП: у Раді зібрали 226 підписів [Електронний ресурс] / Олена Черкасець // Україна молода. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. *Подано допис народної депутатки Юлії Клименко у соцмережах щодо ситуації навколо рішення про заборону УПЦ МП. Юлія Клименко повідомила, що у Верховній Раді України (ВР України) вже зібрали 226 підписів для подання звернення до Голови ВР України Руслана Стефанчука щодо проведення обговорення цього питання. Зазначено, що раніше Руслан Стефанчук заявляв, що голосів народних депутатів для заборони УПЦ МП нібито не вистачає, натомість народний депутат Микита Потураєв стверджував, що насправді голоси за заборону УПЦ МП в Україні можна знайти.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/180/178664/>

41. Щоткіна К. Зміна намолених місць [Електронний ресурс] / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2023. – 18 верес. — Електрон. дані. *Зазначено, що бажання багатьох українців бачити Лавру знову музеєм — це бажання повернути вкрадену святиню, «місце пам'яті» про самих себе, замість якого в Лаврі (та й в інших «святих місцях») продавали в золочених*

обгортках вариво з російського імперського міфу, нетерпимості й марновірства. Наголошено, що біди УПЦ МП походять від того, що народ, серед якого ця церква мала проповідувати Христа, не асоціює себе з нею: не просто не приходить на богослужіння, а не асоціює себе з цією церквою як з власною традицією та культурною належністю. Наголошено, що для більшості українців боротьба УПЦ МП за свої привілеї й навіть за саме своє існування — це «чужа війна». Отримавши величезний аванс на зорі незалежності, УПЦ МП не зуміла «конвертувати» його ні в нову євангелізацію українців, ні навіть просто у встановлення довірчих відносин із помітною частиною суспільства. Текст: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/zmina-namolenikh-mists.html>

42. Щоткіна К. Канонічні поневірвання [Електронний ресурс] / Катерина Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2023. – 14 жовт. — Електрон. дані. Йдеться про те, що мільйони православних українців за кордоном залишаються без опіки з боку Православної церкви України (ПЦУ). І поки українська влада думає про те, як повернути до України якнайбільше біженців, і звертається до «західних партнерів» із проханнями не інтегрувати до свого суспільства українських громадян, у церковному середовищі відбувається майже зворотний процес. Українські православні дуже активно «інтегруються». Часто куди завгодно, крім українського православ'я. ПЦУ тут мало чим може зарадити: згідно з Томосом про автокефалію, вона не має права засновувати парафії на «канонічній території» Вселенського патріархату, а це майже вся Західна Європа. Втім, обмеження Томосу – не єдина проблема. Текст: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/kanonichni-ponevirjannja.html>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

18.10. 2023 р.